

Анна Опришко
*Уманський державний
педагогічний університет
імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)*

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІНКЕКТИВА» У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ.

Однією із провідних тенденцій сучасного розвитку лінгвістики є теоретичне осмислення мови як антропоцентричного феномену. Домінуючий в науці в цілому та мовознавстві зокрема антропоцентричний підхід до дослідження мовних явищ дозволяє розглянути людину у всій різноманітності її особистісних якостей.

В сучасному світі спостерігається підвищений інтерес до людини, її духовного життя, системи моральних цінностей, що і визначає першочергове завдання глибокого вивчення морально-етичного потенціалу особистості, феномену людини в культурі та мові.

Фразеологізм є одним із актуальних і частотних об'єктів сучасних антропоцентричних досліджень, адже в ньому найбільше проявляється суб'єктивний чинник.

Ще однією рисою сучасної лінгвістики є зростаючий інтерес до порівняльно-зіставного дослідження. Існує широке коло фундаментальних науково-теоретичних досліджень, монографій, книг, посібників та статей, присвячених проблемам зіставного та типологічного мовознавства.

Особливий інтерес у мовознавстві викликає вивчення особливостей вираження певного значення лексичними засобами мов різних типів.

Дослідженням питань інвективності займалися такі вчені, як В.І.Жельвіс, М.Д.Голєв, К.Ф.Сєдов, Т.О.Воронцова, Б.Я.Шаріфуллін, С.В.Дороніна, Т.В.Чернишова, С.В.Сипченко та ін.

Одним з питань при вивченні слів з інвективним значенням постає визначення поняття «інвектива». На сьогодні немає єдності у визначенні цього поняття. Тому важливо визначити поняття «інвектива» та відмежувати його від «лайки», «вульгаризмів», «зниженої лексики» і т.д.

У визначенні Вікіпедії [4] інвективна лексика є синонімом знеціненої лексики і включає грубі (непристойні, негативні, вульгарні) лайливі вирази, що часто виражають спонтанну мовленнєву реакцію на несподівану (часто неприємну) ситуацію. Деякі лінгвісти розрізняють поняття ненормативної та табуйованої лексики від інвективної (зниженої) лексики, в той час як інші вважають її одним із видів цих двох лінгвістичних феноменів, а інколи й знецінену (знижену) лексику ототожнюють із ненормативною.

Термінологічний словник [5] дає таке визначення інвективної лексики - «це слова та вирази, що мають у своїй семантиці, експресивному забарвленні та оцінному компоненті змісту інтенцію (намір) образити, принизити, збезчестити, зганьбити адресата мовлення чи третю особу, зазвичай супроводжується наміром зробити це якомога у більш різкій та цинічній формі». На нашу думку, вищезазначене визначення найбільш повно відображає суть інвективно забарвленої лексики.

Нагуар З.К. до складу інвективної лексики включає слова, які характеризуються трьома основними рисами: 1) містять принизливі чи образливі семи; 2) мають прагматичну мету (принизити, поставити на місце, образити і т.д.); 3) спрямовані на конкретну особистість [3].

За визначенням Великого тлумачного словника української мови, інвектива – це гострий виступ проти кого-, чого-небудь; гостре звинувачення [1, 502].

В. І. Жельвіс вказує на можливість подвійного розуміння терміна «інвектива»: у вузькому значенні – це «спосіб існування словесної агресії, що сприймається в даній соціальній (під)групі як різкий чи табуйований» [2, 13], а в широкому значенні – «будь-який словесно виражений прояв агресивного ставлення до опонента» [2, 13].

Отже, однозначного загальноприйнятого визначення поняття «інвектива» не існує, проте можна простежити спільну рису у всіх вищезначених визначеннях, а саме –намір принизити особистість.

Література

1. Великий тлумачний словник української мови (з дод. і допов.)/Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Жельвис В.И. Поле брани. Сквернословие как социальная проблема в языках и культурах мира. Изд.2-е.- М.: Ладомир, 2001.- 349 с.
3. Нагуар, З.К.Типология инвективной лексики в разносистемных языках:На материале русского, немецкого и адыгейского языков: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 : защищена 2004 г. – Майкоп, 2004. – 154 с.
4. <http://ru.wikipedia.org>
5. http://student.siberia-expert.com/board/terminologicheskij_slovar